

مقایسه تأثیر دو روش آموزش بهداشت بر میزان آگاهی دانش‌آموزان از بیماری ایدز در مراکز پیش‌دانشگاهی

نوریه امیرزاده^۱، جمیله امیرزاده^۲، حمیده خلیل‌زاده^۳

فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی

سال دوم، شماره سوم، پائیز ۱۳۸۳

چکیده

مقدمه: با وجود موفقیت‌هایی که امروزه علم پزشکی در امر مراجعه بیماری‌ها کسب نموده، ولی پیشگیری همواره به عنوان بهترین راه مبارزه بر علیه بیماری‌ها، شناخته شده است. بیماری ایدز از جدی‌ترین و کشنده‌ترین عفونت‌های ویروسی است که باعث می‌شود فرد مبتلا حتی در مقابل بیماری‌ها و عفونت‌های خیلی جزئی نیز مقاومت نکرده در نهایت پذیرای مرگ شود. این بیماری شیوع نسبتاً بالایی در بین نسل جوان که به عنوان آینده‌سازان و امیدهای هر جامعه‌ای محسوب می‌شوند دارد.

پژوهش حاضر با هدف تعیین و مقایسه تأثیر دو روش آموزش بهداشت بر میزان آگاهی دانش‌آموزان از بیماری ایدز در مراکز پیش‌دانشگاهی شهرستان ارومیه انجام شده است.

مواد و روش‌ها: این پژوهش، یک مطالعه نیمه تجربی (مداخله‌ای) است که با هدف تأثیر دو روش آموزش، به وسیله سخنرانی و کتابچه آموزشی صورت گرفته است نمونه‌های این پژوهش ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان دو مرکز پیش‌دانشگاهی دخترانه و پسرانه ناحیه یک شهر ارومیه می‌باشند که به روش تصادفی ساده پس از کسب رضایت از خود دانش‌آموزان و والدین آنها به صورت تصادفی به دو گروه تقسیم شدند، گروه اول پس از آموزش اولیه به روش سخنرانی و گروه دوم به وسیله کتابچه، آموزش دیده و سپس مورد آزمون قرار گرفته‌اند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه است که با ابزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت آمار مورد استفاده میانگین، انحراف معیار و آزمون t است (آمار توصیفی و استنباطی).

نتایج: نتایج بدست آمده حاکی از آن است که ۴۹/۲٪ دانش‌آموزان دختر و ۵۰/۸٪ آنان پسر بودند، اغلب (۵۷/۵٪) در رشته علوم تجربی تحصیل می‌کردند، ۸۶/۴٪ شهری، ۱۳/۶٪ روستایی بودند، تحصیلات والدین اکثر دانش‌آموزان (پدر ۳۲/۹٪، مادر ۴۲/۸٪) زیر دیپلم بود، اغلب دانش‌آموزان (۳۱/۱٪) از طریق رسانه‌ها و مطبوعات اطلاعات راجع به ایدز را کسب نموده بودند جهت مقایسه دو روش، سخنرانی و کتابچه آموزشی از آزمون t مستقل استفاده گردید در رابطه با ماهیت بیماری ($t = ۵/۶, p = ۰/۰۰۰ < ۰/۰۵$). تفاوتی بین دو روش مشاهده نشد اما در روش انتقال بیماری ($t = -۲/۷۲, p = ۰/۰۰۷ < ۰/۰۵$) و نحوه پیشگیری ($t = ۳/۳۴, p = ۰/۰۰۱ < ۰/۰۵$) روش کتابچه آموزشی بهتر از تدریس عمل کرده است.

بحث: پیشنهاد می‌گردد با توجه به نتایج، کتابچه آموزشی در رابطه با ایدز به طور گسترده در سطح مدارس پخش گردد تا دانش‌آموزان آگاهی‌های لازم را در زمینه این بیماری کسب نمایند.

واژه‌های کلیدی: ایدز، دبیرستان

فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، سال دوم، شماره سوم، ص ۱۰۵-۱۱۱، پائیز ۱۳۸۳

۱ مربی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

۲ مربی پرستاری دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

۳ مربی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

ایدز از جمله بیماریهای خطرناک و نوپدید است که مورد توجه اکثر مراکز تحقیقاتی و پژوهشی جهان می‌باشد. در این رابطه برای مقابله با بیماری لازم است که بر بالا بردن سطح آگاهی عمومی تأکید شود. آگاه‌سازی جوانان و نوجوانان حتی در سنین پایین از ابتلا به بیماری و انتشار آن در جوامع جلوگیری می‌کند. گرایش می‌گوید: ما باید کودکان و نوجوانان خود را به اطلاعات جدید درباره این بیماری مجهز کنیم و ارزش‌های اخلاقی و خانوادگی را به آنان بیاموزیم تا کمتر شاهد انحرافات اخلاقی آنها باشیم. آگاه‌سازی به موقع نسل جوان و ایجاد پایبندی‌های اخلاقی و مذهبی باعث جلوگیری از انتقال این بیماری در میان نسل جوان می‌شود. هم‌اکنون ویروس ایدز بزرگترین علت مرگ در آفریقا و چهارمین بیماری کشنده در سراسر جهان به شمار می‌رود به همین منظور

پژوهشگران تأکید دارند که از طریق آموزش، آگاهی جوانان را بالا برده و به مسئولان براساس اطلاعات به دست آمده راهکارهای مفید و هشدارهای مناسب را ارائه دهد.

این مطالعه، یک بررسی نیمه تجربی (مداخله‌ای) است جامعه مورد بررسی در این تحقیق دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی دولتی ناحیه یک شهرستان ارومیه می‌باشند، در کل ۱۲۰ دختر و پسر واجد شرایط به عنوان نمونه انتخاب شدند نمونه‌گیری تصادفی و ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه می‌باشد که توسط پژوهشگران تهیه و تنظیم شده که بعد از سنجش اعتبار و اعتماد علمی به نمونه‌ها ارائه شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها، با توجه به تحقیقات انجام گرفته است و در کل از آمار توصیفی و استنباطی جهت مقایسه داده‌ها استفاده شد. روش‌های آماری مورد استفاده شامل نمایش جدول‌ها، توزیع فراوانی مطلق و نسبی و آزمون t می‌باشد.

یافته‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، اطلاعات جمع‌آوری شده براساس اهداف پژوهش، مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. در رابطه با هدف اول این پژوهش، تعیین و مقایسه میزان آگاهی دانش‌آموزان از ماهیت بیماری ایدز قبل و بعد از آموزش به وسیله کتابچه آموزشی نتایج نشان داد میانگین نمرات واحدهای مورد پژوهش قبل از آموزش ۴/۳۴ بوده که بعد از آموزش به ۴/۹۸

افزایش یافته ($t = 5/6$ ، $p = 0/000 < 0/05$) که بیانگر افزایش سطح آگاهی بعد از آموزش می‌باشد. در رابطه با هدف دوم این پژوهش، تعیین و مقایسه میزان آگاهی دانش‌آموزان از نحوه انتقال بیماری ایدز قبل و بعد از آموزش به وسیله کتابچه آموزشی، یافته‌ها بیانگر آن است که میانگین نمرات واحدهای مورد پژوهش قبل از آموزش $25/67$ به $29/32$ افزایش یافته است ($t = 4/41$ ، $p = 0/000 < 0/05$) که نشان‌دهنده افزایش سطح آگاهی واحدهای مورد پژوهش بعد از آموزش است.

در رابطه با هدف سوم این پژوهش، تعیین و مقایسه میزان آگاهی دانش‌آموزان از روش پیشگیری از بیماری ایدز قبل بعد از آموزش به وسیله کتابچه آموزشی، یافته‌ها نشان داد که میانگین نمرات واحدهای مورد پژوهش قبل از آموزش از $7/01$ به $7/60$ افزایش یافته است ($t = 3/34$ ، $p = 0/000 < 0/05$) که حاکی از افزایش سطح آگاهی واحدهای مورد پژوهش بعد از آموزش است.

در ارتباط با هدف چهارم این پژوهش، یافته‌ها بیانگر آن است که میانگین نمرات در مرحله قبل از آموزش به وسیله تدریس ($6/54$) بوده در حالی که بعد از آموزش‌های لازم میانگین آگاهی دانش‌آموزان به

در تحقیقی که توسط فرودنیا (۲۰) و سایرین در زمستان ۱۳۸۰ تحت عنوان بررسی دانش مسافران خروجی از ترمینال‌های خارجی فرودگاه بین‌المللی مهرآباد تهران پیرامون راههای انتقال و پیشگیری از ایدز انجام گرفته نتایج نشان می‌دهد که میانگین نمره کل دانش مسافران خروجی در مورد ماهیت بیماری ($21/84$) نسبت به کل نمره (۲۳) در حد نسبتاً خوبی است هم چنین بالا بودن اولیه سطح آگاهی گروه‌های مورد پژوهش در این تحقیق نیز شاید به علت جستجوگر بودن افراد در این گروه سنی باشد که با تحقیق فروغ عامری (۱۳۷۱) که در رابطه با دانش پرستاران از بیماری ایدز انجام شده است مطابقت دارد که بیانگر آگاهی بالای این افراد به علت وضعیت حرفه‌ای و رشته تحصیلی آنها می‌باشد (۲۱).

در ارتباط با هدف چهارم این پژوهش، تعیین و مقایسه میزان آگاهی دانش‌آموزان از روش پیشگیری از بیماری ایدز قبل بعد از آموزش به وسیله کتابچه آموزشی، یافته‌ها نشان داد که میانگین نمرات واحدهای مورد پژوهش قبل از آموزش از $7/01$ به $7/60$ افزایش یافته است ($t = 3/34$ ، $p = 0/000 < 0/05$) که حاکی از افزایش سطح آگاهی واحدهای مورد پژوهش بعد از آموزش است.

در ارتباط با هدف چهارم این پژوهش، یافته‌ها بیانگر آن است که میانگین نمرات در مرحله قبل از آموزش به وسیله تدریس ($6/54$) بوده در حالی که بعد از آموزش‌های لازم میانگین آگاهی دانش‌آموزان به

بیماری ایدز به ترتیب (۴/۶۶ و ۴/۶۰) بوده است که
($t = ۰/۷۲$ ، $p = ۰/۴۷ < ۰/۰۵$) می‌توان گفت که تأثیر
دو روش آموزش بهداشت بر افزایش آگاهی
دانش‌آموزان یکسان عمل نموده است و در رابطه با
نحوه انتقال بیماری ایدز میانگین نمرات آگاهی
دانش‌آموزان به روش کتابچه آموزشی و تدریس به
ترتیب (۲۵/۵۷ و ۲۵/۹۰) بوده که با
($t = ۲/۷۲$ ، $p = ۰/۰۰۷ < ۰/۰۵$) می‌توان گفت که
افزایش آگاهی به روش کتابچه آموزشی بیشتر از روش
سخنرانی بوده است.

در رابطه با روش پیشگیری از بیماری ایدز، میانگین
نمرات بعد از آموزش به روش کتابچه آموزشی و
تدریس به ترتیب (۷/۳۱ و ۶/۹۱) بود
($t = -۲/۸۹$ ، $p = ۰/۰۰۴ < ۰/۰۵$) که می‌توان عنوان
کرد که افزایش آگاهی به روش کتابچه مؤثرتر از روش
سخنرانی می‌باشد. در تأثیر آموزش به دلیل عدم
دسترسی به مقاله‌های مروری در زمینه آموزش به
روش‌های مختلف در مورد بیماری ایدز تحقیقات مشابه
در این زمینه استفاده گردید.

در ارتباط با هدف پنجم این پژوهش، تعیین و مقایسه
میزان آگاهی دانش‌آموزان از نحوه انتقال بیماری ایدز
قبل از آموزش به روش سخنرانی نتایج نشان داد که
میانگین نمرات دانش‌آموزان قبل از آموزش به وسیله
تدریس (۲۴/۶۱) بود که بعد از آموزش به (۲۷/۲۲)
افزایش یافته است یعنی آموزش به وسیله
تدریس در افزایش آگاهی دانش‌آموزان در رابطه
با روش انتقال بیماری ایدز مؤثر بوده است
($t = ۳/۳۴$ ، $p = ۰/۰۰۱ < ۰/۰۵$).

در ارتباط هدف ششم این پژوهش، تعیین و مقایسه
میزان آگاهی دانش‌آموزان از روش پیشگیری از بیماری
ایدز قبل و بعد از آموزش به روش تدریس، نتایج نشان
داد که میانگین نمرات دانش‌آموزان قبل از آموزش
(۶/۵۶) بوده که بعد از آموزش به (۷/۲۶) افزایش یافته
است یعنی می‌توان گفت که آموزش به روش تدریس
در افزایش آگاهی افراد مؤثر بوده است
($t = ۳/۷۶$ ، $p = ۰/۰۰۰ < ۰/۰۵$).

در ارتباط با هدف هفتم این پژوهش، تعیین و مقایسه
دو روش آموزش بر میزان آگاهی دانش‌آموزان از
بیماری ایدز قبل و بعد از آموزش نتایج نشان می‌دهد
که میانگین نمرات واحدهای پژوهش بعد از آموزش به
روش کتابچه آموزشی و تدریس در رابطه با ماهیت

جدول شماره ۱: میانگین نمرات واحدهای مورد پژوهش در آزمون‌های ثانویه و انحراف معیار در

رابطه با هدف اول: تعیین و مقایسه میزان آگاهی دانش‌آموزان از ماهیت بیماری ایدز بعد از

آموزش به وسیله کتابچه آموزشی و تدریس

خطای انحراف معیار	انحراف معیار	میانگین	
۰/۰۶۲	۰/۷۰	۴/۶۶	بعد از آموزش به وسیله کتابچه آموزشی
۰/۰۶۳	۰/۶۹	۴/۶۰	بعد از آموزش به وسیله تدریس
$t = -۰/۷۲$		$df = ۲۴۶$	$p = ۰/۴۷ > ۰/۰۵$

جدول شماره ۲: میانگین نمرات واحدهای مورد پژوهش در آزمون‌های ثانویه و انحراف معیار در

رابطه با هدف دوم: تعیین و مقایسه میزان آگاهی دانش‌آموزان از روش پیشگیری بیماری ایدز بعد

از آموزش به وسیله کتابچه آموزشی و تدریس

خطای انحراف معیار	انحراف معیار	میانگین	
۰/۱۰	۱/۱۴	۷/۳۱	بعد از آموزش به وسیله کتابچه آموزشی
۰/۰۹	۰/۹۹	۶/۹۱	بعد از آموزش به وسیله تدریس
$t = -۲/۸۹$		$df = ۲۴۶$	$p = ۰/۰۰۴ > ۰/۰۵$

جدول شماره ۳: میانگین نمرات واحدهای مورد پژوهش در آزمون‌های ثانویه و انحراف معیار در

رابطه با هدف سوم: تعیین و مقایسه میزان آگاهی دانش‌آموزان با روش انتقال بیماری ایدز بعد از

آموزش به وسیله کتابچه آموزشی و تدریس

خطای انحراف معیار	انحراف معیار	میانگین	
۰/۴۹	۵/۱۴	۲۷/۵۷	بعد از آموزش به وسیله کتابچه آموزشی
۰/۳۷	۴/۰۲	۲۵/۹۰	بعد از آموزش به وسیله تدریس
$t = -۲/۷۲$		$df = ۲۲۲$	$p = ۰/۰۰۷ > ۰/۰۵$

بحث و نتیجه‌گیری

در ارتباط با تأثیر بیشتر کتابچه‌های آموزشی، مولایی و همکاران در سال ۱۳۷۶ تحقیقی تحت عنوان مقایسه اثر چهار روش آموزش تغذیه در کاهش چربی خون کودکان و نوجوانان شهر اصفهان در سال ۱۳۷۷-۱۳۷۶ ارائه کردند. یافته‌های پژوهش نشان داد مؤثرترین روش، استفاده از پمفلت‌های آموزشی تغذیه بوده است.

گرانمایه نیز تحقیقی، تحت عنوان مقایسه تأثیر دو روش آموزش بهداشت (کتابچه آموزشی و تدریس) بر نحوه مصرف قرص ضدبارداری خوراکی در بانوان مصرف کننده این قرص‌ها در مراکز بهداشتی انجام داده است. نتایج نشان داد که روش سخنرانی با بیش از ۹۹٪ اطمینان مؤثرتر از روش ارادته کتابچه آموزشی بوده است. با توجه به نتایج تحقیق حاضر فرضیه پژوهشی مبنی بر تأثیر بیشتر آموزش به وسیله سخنرانی رد و آموزش به وسیله کتابچه آموزشی در این گروه مورد تأیید قرار می‌گیرد.

منابع

۱- معمار، نیر. بررسی آگاهی افراد بالای ۱۵ سال در زمینه راه‌های انتقال و پیشگیری از بیماری ایدز و هیپاتیت (ب) در شهر سمنان. مجله دانشکده پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی گیلان، سال دهم، شماره ۳۷ و ۳۸. بهار و تابستان ۱۳۸۰.

۲- دبیریان، اعظم. راهکارهای جدید پیشگیری و مراقبتی ایدز. تهران: نشر سالم ۱۳۷۹.

۳- توکلی، رضا. عالم عارف، مریم. ایدز و ابعاد بهداشتی، اقتصادی و اجتماعی آن. فصلنامه آموزشی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌ا... (عج) سال سوم، شماره ۷.

۴- ایدز و جوانان، من مراقب شما چطور؟ مرکز مدیریت بیماری، وزارت بهداشت و درمان، ۱۳۸۰.

۵- ایدز و خانواده، اداره کل پیشگیری و مبارزه با بیماری‌ها، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت سلامت.

۶- مندلی، جerald، ایدز (سندرم نقص ایمنی اکتسابی)، ترجمه عبدالرضا دزفولی، تهران: نشر سالی، ۱۳۷۹.

۷- قطبی، روشنک. مبانی طب داخلی سیسیل (بیماری‌های عفونی). تهران: نشر گلباران، ۱۳۸۰.

۸- افشانی، محمدتقی. ایدز و راهکارهای مقابله با آن. همکاری، ماهنامه آموزشی، فرهنگی و خبری روابط عمومی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی، مرداد ماه ۱۳۸۱. صفحه ۴.

۹- شریفی، حمداله. ایدز، بایدها و نبایدها. همکاری، ماهنامه آموزشی و فرهنگی و خبری روابط عمومی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی. شهریور ماه ۱۳۸۱، صفحه ۶.

۱۰- طالقانی، لیلا. ایدز را افشا کنید. جام‌جم.

(۹ مرداد، ۱۳۸۱) صفحه ۵.

ضدبارداری خوراکی در بانوان مصرف کننده این قرص‌ها در درمانگاه غیردرمانی. خلاصه مقالات سمینار سراسری آموزش به مددجو ۸-۶ شهریور ۱۳۷۵. صفحه ۹۲-۹۳.

18- Nwokocha AR. Nwakoby BA. Knowledge, Attitude and Behavior of secondary. High school student concerning HIV/AIDS. In enugr Nigeria in the year 2000 J.Pediatier Adolescence Gynecol. 2002 April 15(2): 93-6.

19- Petro Nustasw, kulwicki A,2 Umout Af students, knowledge, attitudes, and beliefs about AIDS: across – cultural study. J transcult Nurse 2002 Apr 13(2).118-25.

۲۰- فرودنیا، فاطمه و همکاران. بررسی دانش مسافران خروجی از ترمینال‌های خارجی فرودگاه بین‌المللی، مهرآباد تهران پیرامون راه‌های انتقال و پیشگیری از بیماری ایدز. مجله دانشکده پرستاری ومامایی رازی، دوره اول، شماره دوم، زمستان ۱۳۸۰، ص ۳۶-۲۹.

۲۱- فروغ عامری، گلناز. بررسی میزان دانش پرستاران شاغل در بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی در شهر کرمان پیرامون بیماری ایدز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری علوم پزشکی تهران، ۱۳۷۱.

۱۱- دانشگاه، کیومرث. میری ایبانه. سیدمهدی. هشدار! (راه‌های سرایت بیماری ایدز و تقویت نیروی دفاعی بدن برای آرامش خیال پدران و مادران). تهران: نشر دانشگران محمود، ۱۳۸۰.

۱۲- رضوی، علویه. بررسی تأثیر آموزشی بر میزان آگاهی مراقبت از خود در بیماران بی‌حرکت بستری در بخش‌های ارتوپدی یکی از بیمارستان‌های شهر ارومیه در سال ۱۳۷۲. پایان‌نامه کارشناسی ارشد پرستاری دانشگاه علوم پزشکی تبریز، ۱۳۷۲.

۱۳- شریعت‌زاده، بقایی و همکاران. بررسی CAP جمعیت شهری استان آذربایجان غربی از بیماری ایدز براساس پرسشنامه سازمان بهداشت جهانی. طرح تحقیقاتی سال ۱۳۷۵.

۱۴- خراسانی، پروانه و همکاران. مقایسه تأثیر دو روش آموزش بهداشت بر عملکرد مادران و تغذیه دختران و نوجوانان به منظور پیشگیری از فقر آهن در دبیرستان‌های شهر اصفهان (۷۸-۱۳۷۷). ماهنامه علمی پژوهشی دانشگاه شاهد، سال هشتم، شماره ۳۴، شهریور ۱۳۸۰.

۱۵- فرخی، مریم. غفاریان شیرازی، حمیدرضا. مقایسه تأثیر دو روش آموزش مستقیم و غیرمستقیم بر مهارت و رفتار مادران در زمینه انجام خودآزمایی پستان. طب جنوب. سال سوم، شماره دوم ۱۳۷۹.

۱۶- مولایی، مهسا و همکاران. مقایسه اثر چهار روش آموزش تغذیه در کاهش چربی خون کودکان و نوجوانان شهر اصفهان در سال ۷۷-۱۳۷۶. پژوهش در علوم پزشکی، سال چهارم شماره ۱، صفحه ۲۰-۲۴.

۱۷- گرانمایه، مهرناز. مقایسه تأثیر دو روش آموزشی (کتابچه و سخنرانی) بر نحوه مصرف قرص

A Comparative Study between Two Methods of Health Education in High School Students about HIV/AIDS

N. Amirzadeh¹, J. H Amirzadeh², H. Khalilzade³

Abstract

Introduction: AIDS is the most serious and life threatening viral infection. Today prevention is a key component of treatment and HIV education. Education adolescent about AIDS is essential for preventing HIV infection because incidence of HIV infection increased in adolescent. Therefore the aim of this study is determine and comparison of two education program knowledge of high schools students about AIDS.

Methods & Materials: This study is a semi experimental research. The number of samples were 120 students in two group (girls and boys). The first group teaching with booklet and the second group with congress. Data was gathered by a questionnaire. Questionnaire included two part first was demographic characters and second part, were questions about the aim of research.

Results: The results demonstrated (49.2%) samples are girls and (50.8%)boys. The majority of sample (57.5%) studied experimental sciences. (86.4%) of sample lived in urban and (13.6%) in rural area. Parents education level are under diploma (father 32.9%, Mother 42.8%). The majority of sample acquired information of ADIS by news and newspaper. Independent t-test used for comparison of two education method in relation of disease concept ($t=5.6$, $p=0.000<0.05$), transmission via ($t=-2.72$, $p=0.007<0.05$), prevention method ($t=3.34$, $p=0.001<0.05$). The result of research showed application of booklet is better than congress for teaching knowledge of student about prevention of AIDS by teaching in high school.

Key words: High School, ADIS

¹ - Instructor of Nursing, Urmia University of Medical Sciences

² - Instructor of Health Education, Urmia University of Medical Sciences

³ - Instructor of Nursing, Urmia University of Medical Sciences